

8 Skatteskulder och uppbördsförluster

8.1 Inledning

- Uppbördsförlusterna, skillnaderna mellan de fastställda skatterna och hur mycket som betalats in, uppgick 1999 till cirka 5,7 miljarder kr eller en halv procent av den totala skatteuppbörden. Detta är en ökning med cirka en halv miljard kronor jämfört med året innan. I relation till den totala skatteuppbörden är dock uppbördsförlusten oförändrad jämfört med föregående år.
- Konkursutvecklingen är av stor betydelse för uppbördsförlusterna. Antalet företagskonkurser har de senaste åren minskat och låg under 1999 på samma låga nivå som under mitten av 1980-talet.
- Den 31 december 1999 fanns 210 000 individer och 69 000 aktiebolag och andra juridiska personer registrerade hos kronofogden för skatteskulder.
- De samlade skatteskulderna hos kronofogden uppgick vid utgången av 1999 till 32,4 miljarder kr. På detta belopp för skatter tillkommer 10,9 miljarder kr för dröjsmålsavgifter, kostnadsränta m.m. som påförts då skatterna inte blivit betalda. Inklusive dröjsmålsavgifter m.m. uppgick skattefordringarna till 43,3 miljarder kr. Av den totala skulden är två tredjedelar hänförlig till konkurser. Uppskattningsvis betalas 4,5 å 5 miljarder kr (ca tio procent) innan preskriptionstidens utgång.

En viss del av de skatter som påförs landets skattskyldiga betalas aldrig, av olika skäl. Detta betyder att det finns en *differens mellan totalt fastställda och totalt inbetalda skatter*. Denna differens brukar med ett ord kallas *uppbördsförlust*. Till skillnad mot betalningar som utblir p.g.a. ”skattefel”, med vilket avses såväl medvetet fusk som oavsiktliga fel i uppgiftslämnandet, går det att exakt beräkna uppbördsförlustens storlek. I detta kapitel presenteras uppgifter som visar uppbördsförlustens storlek, sammansättning och förändring de senaste åren

tillsammans med kommentarer och annan statistik som har betydelse i sammanhanget.

Källmaterialet till detta kapitel består i huvudsak av specialbearbetningar av Kronofogdemyndigheternas indrivningsstatistik för 1999 och tidigare år.

8.1.1 Många orsaker till att inte skatten betalas

Det finns många olika skäl till att skattskyldiga inte betalar de skatter som påförts dem. I de flesta fall har företaget eller den enskilde ofrivilligt hamnat i en situation som medför betalningssvårigheter, t.ex. arbetslöshet, sjukdom, bristande ekonomisk planering eller en satsning på mindre lyckad affärsidé. För större delen av uppbördsförlusterna torde därför den enskilda betalningsmoralen ha mindre betydelse. Exakt i vilken omfattning skattskyldiga medvetet låter bli att betala påförda skatter är inte känt. Man kan undgå att betala påförda skatter genom att lämna oriktiga uppgifter om sina tillgångar och ekonomi till kronofogdemyndigheten eller genom att inte alls lämna några uppgifter. Man kan också göra egendom oåtkomlig för kronofogdemyndigheternas indrivningsåtgärder t.ex. genom att föra den utomlands eller anlita bulvan.

8.1.2 Restföring-indrivning-preskribering

Fastställda skatter som inte betalas ”restförs” d.v.s. det administrativa ansvaret att driva in skulden tas över av kronofogdemyndigheterna. Indrivningen kan i vanliga fall fortgå under en tidsperiod av fem år, varefter skatteskulder normalt preskriberas.

En del av de skatteskulder som från början restförts återkallas från indrivning. Det vanligaste skälet till återkallelse är att ett tidigare fattat beslut av någon anledning ändrats av skattemyndigheten. Därför bör man, som görs i tabellerna nedan, skilja på det sammanlagda belopp som *restförs brutto* och det som *återstår netto* efter det att vissa belopp återkallats. Uppbördsförlusten utgörs av nettobeloppet sedan detta reducerats med de inbetalningar som gjorts till kronofogdemyndigheterna.

8.2 Uppbördsförlusternas storlek och sammansättning

De belopp som restförs hos kronofogdemyndigheterna har de senaste åren motsvarat 1,2-1,3 procent av fastställda skatter. Efter korrigerings för belopp som återkallats och betalats till kronofogdemyndigheterna har uppbördsförlusten under senare år uppgått till mellan 0,5 och 0,6 procent av den totala skatteuppbörden (8.1 Tabell). Uppbördsförlusten för inkomstskatt, arbetsgivaravgifter, mervärdesskatt och punktskatter uppgick 1999 till 5,7 miljarder kr. Detta motsvarar nominellt sett en ökning med 500 mkr jämfört med året innan. Eftersom skatteuppbörden ökat är uppbördsförlusten mätt som andel av totalt fastställda skatter oförändrat 0,5 procent.

Den sannolikt viktigaste förklaringen till att uppbördsförlusterna är högre 1999 än 1998 är att restföringen av moms, arbetsgivaravgifter och avdragen skatt försköts framåt i tiden i samband med att skattemyndigheten under 1998 införde ett nytt databaserat kontrollsystem.

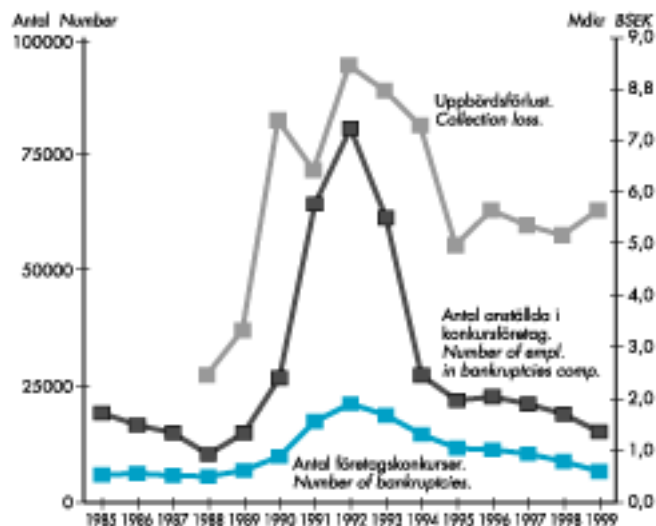
Av de belopp gäldenärerna betalade in till kronofogdemyndigheterna avseende allmänna mål kom cirka 27 procent in som en följd av exekutiva åtgärder som avbetalningsplaner, löneexekution, konkursutdelning, exekutiva försäljningar, ackordsbeslut m.m. Cirka 10 procent av inbetalningarna var ett resultat av maskinella åtgärder, t.ex. avräkning av överskjutande skatt mot restförda skulder. Resterande del av inbetalningarna, cirka 63 procent, inkom huvudsakligen utan andra åtgärder än ett första krav med eventuella påminnelser.

8.2.1 Konkursernas omfattning avgörande

Av stor betydelse för storleken på uppbördsförlusterna är den totala omfattningen av konkurser i näringslivet. I 8.2 Diagram redovisas utvecklingen av antalet konkurser och antalet anställda i konkursdrabbade företag.

8.2 Diagram.

Uppbördsförluster och företagskonkurser, belopp, antal konkurser och antal anställda i konkursföretag.
Collection losses and bankruptcies in enterprises, amount, number of bankruptcies and number of employees in bankruptcies companies.

Källa: Uppbördsförluster: bearbetning av Kronofogdemyndigheternas indrivningsstatistik. Antalet konkurser och antal anställda: Statistiska centralbyrån.

Efter den kraftiga ökningen av konkurser i spåren av finanskris och lågkonjunktur i början av 1990-talet har konkurserna successivt minskat från 21 219 år 1992 till

8.1 Tabell.

Restföring och uppbördsförluster för de stora skatteslagen (exkl. dröjsmålsavgifter m.m.), löpande priser, mdkr.
Tax arrears and collection losses (excl. penalty interest etc.), current prices, BSEK.

	Miljarder kr, BSEK Exkl. punktskatter Excl. excise duties										Inkl punktskatter Incl. excise duties		
	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1997	1998	1999
Totala skatter och avgifter (Total taxes)	607	693	758	763	737	726	756	815	888	927	927	996	1 043
Nyrestfört brutto (New arrears of the year)	6,1	7,4	12,3	13,4	15,7	13,9	14,8	10,9	12,2	11,0	11,1	11,6	13,2
Återkallat (arrears withdrawn)	-1,5	-1,8	-2,3	-3,9	-3,8	-2,7	-3,5	-2,5	-2,9	-2,4	-2,4	-2,5	-3,2
Restfört netto (Arrears net)	4,6	5,6	10,0	9,5	11,9	11,2	11,3	8,4	9,2	8,6	8,7	9,1	10,0
Betalt (Paid)	-2,3	-2,3	-2,5	-3,0	-3,3	-3,0	-3,9	-3,4	-3,5	-3,3	-3,3	-3,9	-4,3
"Uppbördsförlust" (Collection loss)	2,4	3,3	7,5	6,5	8,6	8,1	7,4	5,0	5,7	5,2	5,4	5,2	5,7
Uppbördsförlust i % av totalt fastställda skatter (Collection loss in % of total settled taxes)	0,4%	0,5%	1,0%	0,9%	1,2%	1,1%	1,0%	0,6%	0,6%	0,6%	0,6%	0,5%	0,5%

Anm: I "de stora skatteslagen" ingår i statistiken för åren 1988-1996 inkomstskatt, arbetsgivaravgifter och moms. Fr.o.m. år 1998 har även punktskatterna hänförs till de stora skatteslagen. För att uppnå jämförbarhet med tidigare år redovisas år 1997 såväl exkl. som inkl. punktskatter. Uppbördsförlusterna avseende punktskatter är små (100 å 200 milj.kr). Uppbördsförlusten för de mindre skatteslagen uppgick 1999 till endast 15 milj. kr. Till de mindre skatteslagen har hänförs bl.a. arvs- och gåvoskatt, stämpelskatt och tull och andra införelavgifter.
Källa: Riksskatteverket, "Kronofogdemyndigheternas verksamhet" och bearbetning av Kronofogdemyndigheternas indrivningsstatistik samt Konjunkturinstitutet.

6 645 år 1999. Antalet anställda i konkursföretag har i motsvarande grad minskat från cirka 80 000 år 1992 till cirka 15 000 år 1999. Antalet konkurser de senaste åren ligger på samma nivå som under mitten av 1980-talet.

Den senaste tioårsperiodens kraftiga minskning av antalet konkurser har följts av en betydande minskning av de totala uppbördsförlusterna. Mellan 1998 och 1999 har dock storleken på de totala uppbördsförlusterna och det totala antalet konkurser utvecklats i motsatta riktningar. Den viktigaste förklaringen till ökningen av uppbördsförlusterna det senaste året är som nämnts ovan av tillfällig natur – en förskjutning i tiden av restföring av vissa skatter och avgifter – vilket betyder att tillfälliga faktorer enstaka år kan ha en större inverkan på uppbördsförlusterna än konkurserna. Det är dessutom troligt att konkursernas relativa inverkan på uppbördsförlusternas storlek minskar med minskat antal konkurser.

8.2.2 Fördelning av uppbördsförlusterna

Uppbördsförlusternas fördelning på olika skatteslag och uppbördsled under 1999 framgår av 8.3 Tabell. Från och med 1998 har i samband med införandet av skattekontot tillkommit en ny restföringspost för skatter, ”underskott på skattekontot”. Denna restföringspost innefattar fördebiterad preliminär skatt, avdragen källskatt, arbetsgivaravgifter och moms avseende aktivitets-

åren 1998 och 1999. År 1999 var uppbördsförlusten för restförda underskott på skattekontot 3,1 miljarder kr och uppbördsförlusterna för övriga restföringsled 2,6 miljarder kr. Året innan var motsvarande belopp 1,3 respektive 3,9 miljarder kronor. Under de närmast följande åren kommer successivt en allt större del av restföringen av skatter att ske i form av underskott på skattekontot.

8.3 Skuldbalansen

Skatt som restförs men inte betalas ligger normalt kvar i kronofogdemyndigheternas register under fem år. Därefter preskriberas beloppen och indrivningen upphör. Inom femårsperioden överförs skulder till passiv indrivning om den aktiva indrivningen inte längre ger några resultat, d.v.s. då det konstateras att gäldenären saknar utmätningsbara tillgångar. Skulder som förts över till passiv indrivning bevakas dock i samband med t.ex. utbetalning av överskjutande skatt eller annan återbetalning. De kan även leda till indrivning om det framkommer att nya omständigheter föreligger. I särskilda fall kan indrivningsperioden förlängas. T.ex. kan så ske om någon gjort egendom oätkomlig för indrivning genom att föra den utomlands. Något förenklat kan de skatteskulder som finns i balans hos kronofogden sägas bestå av de fem senaste årens restföringar som inte blivit betalda.

8.3 Tabell.

Uppbördsförlusternas sammansättning 1999 fördelat på om betalningsansvaret ligger på fysiska eller juridiska personer, mkr.

Tax arrears and collection losses in 1999 by type of tax and payment liability, MSEK.

	Restfört brutto New arrears of the year	Återkallat pga Betaling Arrears withdrawn due to Payment	nedsättning nedläggning review of tax	Betalt Guild paid	Uppbörds- förlust Collection loss
A. Fysiska personer (Individuals)					
Källskatt/arbgiavg (Tax deducted at source/employers soc.sec.contr.)	20	0	-7	-47	-34
F-skatt m.m. (Pref. tax self-employment)	1	0	-16	-37	-52
Kvarstående skatt (Residual tax)	2 568	-56	-691	-832	988
Tillkommande skatt (Additional tax)	916	-20	-273	-158	465
Moms (VAT)	123	-1	-40	-65	17
Underskott skattekontot (Deficit on tax payers tax account)	1 429	0	-487	-489	453
Punktskatter (Excise duties)	18	0	-1	-6	11
Summa "de stora skatteslagen" (Sum above)	5 077	-78	-1 516	-1 635	1 848
Summa "övriga skatter" (Sum other taxes)	36	-15	-6	-21	-6
Summa skatter (Sum of taxes)	5 113	-93	-1 522	-1 656	1 842
B. Juridiska personer (Legal entities)					
Källskatt/arbgiavg (Tax deducted at source/employers soc.sec.contr.)	288	-3	-32	-185	68
F-skatt m.m. (Pref. tax corporations)	4	0	0	-4	0
Kvarstående skatt (Residual tax)	684	-21	-69	-173	421
Tillkommande skatt (Additional tax)	1 166	-29	-423	-117	597
Moms (VAT)	378	-4	-115	-214	44
Underskott skattekontot (Deficit on tax payers tax account)	5 545	0	-939	-1 952	2 655
Punktskatter (Excise duties)	72	-2	-7	-15	48
Summa "de stora skatteslagen" (Sum above)	8 138	-58	-1 584	-2 660	3 835
Summa "övriga skatter" (Sum other taxes)	50	-3	-8	-18	21
Summa skatter	8 187	-61	-1 593	-2 678	3 856

Källa: Riksskatteverket, bearbetning av indrivningsstatistiken.

8.3.1 Skatteskulderna drygt 43 miljarder

I 8.4 Tabell visas statens samlade fordringar för skatter vid utgången av år 1999. De samlade fordringarna för skatter uppgick till 32,4 miljarder kr. Av detta belopp avser 12,6 miljarder kr individer och 19,8 miljarder kr aktiebolag och andra juridiska personer. På beloppen för skatter tillkommer 10,9 miljarder kr för dröjsmålsavgifter, kostnadsränta m.m. som påförts under den tid skatterna eller avgifterna varit obetalda. Inklusivt dröjsmålsavgifter m.m. uppgick skattefordringarna vid utgången av år 1999 till 43,3 miljarder kr.

Tabellen är uppdelad efter fordringar som avser konkurser och övriga fordringar. Konkursfordringarna är i sin tur uppdelade efter om konkursen är avslutad eller inte, medan övriga fordringar är uppdelade efter om de är föremål för aktiv eller passiv indrivning. Fordringar som avser ännu inte avslutade konkurser kan fortfarande bli aktuella för konkursutdelning, medan utdelning på fordringar som avser avslutade konkurser är att betrakta som betydligt mera osannolik. Vad gäller övriga fordringar är utsikterna för betalning betydligt större om de är föremål för aktiv indrivning än passiv.

Av de totala skattefordringarna avser 43 procent avslutade och 18 procent ej avslutade konkurser. Övriga aktiva fordringar utgör 19 procent och övriga passiva 20 procent av skattefordringarna.

8.3.2 Gamla fordringar osäkra fordringar

I RSV:s bokslut för 1999 görs en värdering av hur stor del av den totala skulden som kan förväntas bli betald under de år som återstår för indrivning. Värderingen utgår från det betalningsmönster som funnits tidigare. Av skuldbalansen vid utgången av år 1999 om cirka 43 miljarder kr (skatter inkl dröjsmålsavgifter) beräknas 4,5 å 5 miljarder kr (ca tio procent av skulden) bli betald innan preskription.

När man ser närmare på betalningsmönstret visar det sig att betalningarna av skatteskulderna är koncentre-

rad till de första åren. I 8.5 Tabell visas fordringarna avseende skatter fördelat efter restföringsår. I samma tabell visas hur de betalningar som gjorts till kronofogden under 1999 fördelar sig på de olika årgångarna. Genom att relatera betalningarna till fordringarna får man en betalningskvot som visar hur stor andel av den återstående skulden som blivit betald under året. Det framgår tydligt av tabellen att gamla fordringar är i hög grad osäkra fordringar – betalningsandelen är mycket låg. Restföringsåret betalades 25 procent och året därpå 14 procent av återstående skuld. Efter dessa båda år minskar betalningarna till några få procent om året. Förutsatt att betalningsmönstret håller sig stabilt över åren kan sammantaget ungefär 40 procent av den skatteskuld som restförs hos kronofogdemyndigheten antas bli betald innan den preskriberas.

8.5 Tabell.

Skuldbalans, betalningar och betalningsandel efter preskriptionsår, exkl. dröjsmålsavgifter m.m, mdkr.

Balances of tax receivables and payments to the enforcement service by the year the arrears came up, excl. penalty interests etc., BSEK.

Huvudsakligt restföringsår	Preskriptionsår	Fordringar skatter per 1999-12-31	Betalt till KFM avseende skatter under 1999	Betalningskvot
Year the arrears came up	Year the debt lapses	Claims by 1999-12-31	Paid debts during 1999	Payment fraction
1999	2004	7,9	2,6	25%
1998	2003	5,4	0,9	14%
1997	2002	6,2	0,3	4%
1996	2001	7,2	0,2	2%
1995	2000	6,2	0,1	2%
1994	preskriberat 1999	8,4	0,2	2%
- 1993	preskriberat innan 1999	-	0,1	-

Källa: Riksskatteverket. Bearbetning av indrivningsstatistiken.

8.4 Tabell.

Skuldbalansen för skatter (exkl. preskriberade belopp), sammansättning vid utgången av år 1999, mdkr.

Closing balances of tax receivables (statue-barred amounts excl.), by the end of year 1999 by status, BSEK.

	Skatter exkl dröjsmålsavgifter mm	Juridiska personer	Summa skatter	Dröjsmålsavg m.m.	Summa inkl dröjsmålsavg m.m.	Andel i %
	Taxes excl. penalty interest on arrears	Legal entities	Total taxes	Penalty interest	Sum Incl. penalty interest	Share in %
	Fysiska personer					
	Individuals					
Konkurser avslutade (Bankruptcies concluded)	3,1	9,9	13,0	5,6	18	43%
varav bolagskonkurser (of which company bankruptcies)	0,0	9,1	9,1	3,9	13,0	30%
Konkurser ej avslutade (Bankruptcies not yet concluded)	0,8	5,7	6,5	1,5	8,0	18%
Övriga passiva (Others at passive collection)	4,6	1,3	5,9	2,3	8,2	19%
Övriga aktiva (Others at active collection)	4,0	3,0	7,0	1,5	8,5	20%
Summa (Total)	12,6	19,8	32,4	10,9	43,3	100%

Källa: Riksskatteverket. Bearbetning av indrivningsstatistiken.

8.4 Antal med skatteskulder

Antalet fysiska och juridiska personer som fanns restföda för skatteskulder uppgick den 31 december 1999 till 588 000 (8.6 Tabell). Av dessa skuldsatta s.k. *gäldenärer* ingick skatteskulder i 280 000 fall varav 210 000 avsåg fysiska och 69 000 juridiska personer. Antalet gäldenärer med skatteskulder har minskat de senaste åren. Av den vuxna befolkningen hade tre procent skatteskulder 1999. För juridiska personer är det svårare att ange ett relevant andelstal på grund av att många juridiska personer har en vilande verksamhet – detta gäller i särskilt hög grad konkursföretagen. Totalt finns i skatteförvaltningens register över en halv miljon juridiska personer. Antalet juridiska personer som faktiskt debiterats inkomstskatt var det senaste året cirka 270 000.

8.4.1 Skatteskulderna ojämnt fördelade

Av de fysiska personerna med skatteskuld kan cirka 18 000 räknas som näringsidkare. Den genomsnittliga skulden för dessa var 165 000 kr. Motsvarande siffra för övriga privatpersoner var 50 000 kr. För juridiska personer var genomsnittet 292 000 kr. Fördelningen av skuldbeloppen på storlek är dock skev och genomsnittsvärden kan vara missledande. Av tabellerna 8.7 och 8.8 framgår andelarna för gäldenärernas skatteskulder fördelade efter beloppsintervall.

Skatteskulderna är mycket ojämnt fördelade. Bland individer med skatteskuld är skulden mindre än 5 000 kr i 43 procent av skuldfallen. Dessa skuldfall svarade emellertid för endast lite drygt 1 procent av den samlade skatteskulden för individerna. Skatteskulder över 1 mkr hade 0,6 procent av individerna och andelen av skuldsumman för dessa uppgick till 29 procent. För juridiska personer är de stora skuldbeloppen än mer framträdande. Det fanns 3 600 juridiska personer (fem procent av gäldenärerna) med miljonskulder i skatter men dessa svarar för hela 63 procent av de juridiska personernas samlade skatteskulder.

8.7 Tabell.

Fysiska personer med skatteskuld i utsökningsregistret den 31 december 1999 fördelade efter beloppsintervall.

Individuals – distribution of tax debtors and of total amounts claimed, 31 December 1999.

Beloppsintervall, tkr	Fördelning antal		Fördelning belopp	
	antal	%	Mkr	%
Amount between, KSEK	Distribution by numbers number	share, %	Distribution by amount MSEK	share, %
– 1	35 636	16,9	16	0,1
1 – 5	55 629	26,4	144	1,1
5 – 25	58 495	27,8	713	5,6
25 – 100	35 994	17,1	1 870	14,8
100 – 200	11 556	5,5	1 635	12,9
200 – 1000	11 768	5,6	4 611	36,5
1000 –	1 300	0,6	3 642	28,8
Summa	210 378	100,0	12 631	100,0
varav näringsidkare (of which self-employed)	17 633	8,4	2 903	23,0
varav övriga personer (of which other persons)	192 745	91,6	9 727	77,0

Källa: Riksskatteverket. Bearbetning av indrivningsstatistiken.

8.8 Tabell.

Juridiska personer med skatteskuld i utsökningsregistret den 31 december 1999 fördelade efter beloppsintervall.

Legal entities – distribution of tax debtors and of total amounts claimed, 31 December 1999.

Beloppsintervall, tkr	Fördelning antal		Fördelning belopp	
	antal	%	Mkr	%
Amount between, KSEK	Distribution by numbers number	share, %	Distribution by amount MSEK	share, %
– 1	6 115	8,8	2	0,0
1 – 5	10 679	15,4	29	0,1
5 – 25	12 906	18,6	175	0,9
25 – 100	16 557	23,9	894	4,4
100 – 200	7 449	10,8	1 071	5,3
200 – 1000	11 993	17,3	5 315	26,3
1000 –	3 578	5,2	12 723	63,0
Summa	69 277	100,0	20 209	100,0

Källa: Riksskatteverket. Bearbetning av indrivningsstatistiken.

Finansdepartementet genomförde 1955 en annonskampanj för att få svenska folket att deklarerera ärligt. Man hade en serie annonser som infördes i 143 tidningar runt om i landet. Man vädjade till skattbetalarna att deklarerera ärligt och talade om vad man fick för pengarna. "Skatterna bär upp försvaret", "Att bli sjuk utan att bli ruinerad", "Våra skolor danar framtidens Sverige", "Att få åldras utan oro".